

TİCARET BAKANİ BOLAT, RAKAMLARI DEĞERLENDİRDİ

İhracat endeksi 17 ayın en yükseğine ulaştı

ABD ile seneye 40 milyar dolar

● Bakan Bolat, ABD'ye mücevherat, tekstil, hazır giyim, makine, gıda, tarım, demir-çelik, otomotiv, yan sanayi ürünleri başta olmak üzere her geçen gün artan ihracat yapıldığını söyledi. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Ticaret Merkezleri-Hedef Pazar ABD Zirvesi'nde konuşan Bolat geçen yıl bu ülkeyle 16,5 milyar dolarlık ihracat, 18,8 milyar dolarlık ithalat gerçekleştiğini, gelecek yıl hedefin 40 milyar dolarlık ihracat olduğunu söyledi.

■ Ticaret Bakanı Ömer Bolat, İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi'nin ekimde 52,4'e yükselerek son 17 ayın en yüksek değerine ulaştığını bildirerek, "Böylece Mayıs 2024'ten bu yana en belirgin iyileşme kaydedilmiş ve ekim verileriyle beraber Türk imalatçıların ihracat iklimindeki kesintisiz iyileşme trendi 22'nci aya taşınmıştır" ifadesini kullandı. Bolat, ekimde başta Almanya, ABD

ve İtalya olmak üzere birçok önemli ihracat pazarında ekonomik aktivite artışının hız kazandığını aktararak "Türkiye'nin imalat sektörü ihracatının yaklaşık 5'te 1'ini oluşturan bu üç pazarda büyümenin hızlanması, ihracatçılarımız açısından olumlu görünümü desteklemiştir. Almanya'da ekonomik aktivite son iki buçuk yılın en hızlı artışını kaydederken büyüme hızları ABD'de son iki ayın, İtalya'da ise son 19 ayın en yük-

sek seviyelerinde gerçekleşmiştir" ifadesini kullandı. Türkiye'nin üçüncü büyük ihracat pazarı Birleşik Krallık'ta, eylüldeki sınırlı gerilemenin ardından üretimin ekimde yeniden artışı geçtiğini belirten Bolat, Birleşik Arap Emirliklerinde ekonomik aktivitenin eylüle göre bir miktar yavaşlamakla birlikte artış göstermeye devam ettiğini, Suudi Arabistan'ın da üretim artışında Tayland ve Hindistan'ın önünde yer aldığını bildirdi.

İhracat iklimi 17 ayın zirvesinde

TİCARET Bakanı Ömer Bolat, **İSO Türkiye** İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi'nin ekimde 52,4'e çıkarak son 17 ayın en yüksek değerine ulaştığını açıkladı. Bolat, endeksin eşik değer

50'nin üzerinde seyretmeye devam ettiğini belirterek, Türk imalatçılarının ihracat iklimindeki iyileşme trendinin 22'nci aya taşındığını söyledi. Bakan, Almanya, ABD ve İtalya gibi önemli ihracat pazarlarındaki ekonomik aktivitenin hızlanmasının Türkiye'nin ihracat görünümünü desteklediğini vurguladı. **Sanayi** üretimi ise eylülde yıllık yüzde 2,9 artış gösterirken, üçüncü çeyrekte yüzde 5,1 yükseldi.

Ticaret Bakanı Bolat: İSO İHRACAT ENDEKSİ 17 AYIN ZİRVESİNE ULAŞTI

Ticaret Bakanı Ömer Bolat, İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi'nin ekimde 52,4'e yükselerek, son 17 ayın en yüksek değerine ulaştığını bildirerek, "Böylece Mayıs 2024'ten bu yana en belirgin iyileşme kaydedilmiş ve ekim verileriyle beraber Türk imalatçıların ihracat iklimindeki kesintisiz iyileşme trendi 22'nci aya taşınmıştır" ifadesini kullandı.

Ticaret Bakanı Ömer Bolat, yaptığı yazılı açıklamada, ekim ayı İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi ile TÜİK tarafından açıklanan eylül ayı sanayi üretim endeksi verilerini değerlendirdi.

İSO endeksinin eylül ayında 51,7 seviyesinde olduğuna işaret eden Bolat, "Endeks, eşik değer 50'nin üzerinde seyretmeye devam etti. İSO Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi, ekimde 52,4'e yükselerek son 17 ayın en yüksek değerine ulaşmıştır. Böylece, Mayıs 2024'ten bu yana en belirgin iyileşme kaydedilmiş ve ekim verileriyle beraber Türk imalatçıların ihracat iklimindeki kesintisiz iyileşme trendi 22'nci aya taşınmıştır" değerlendirmesinde bulundu.

Bolat, ekimde başta Almanya, ABD ve İtalya olmak üzere birçok önemli ihracat pazarında ekonomik aktivite artışının hız kazandığını üçüncü büyük ihracat pazarı Birleşik Krallık'ta, eylüldeki sınırlı gerilemenin ardından üretimin ekimde yeniden artışa geçtiğini kaydetti.

SANAYİ ÜRETİMİ ÜÇÜNCÜ ÇEYREKTE YÜZDE 5.1 ARTTI

Bolat, sanayi üretiminin de eylülde bir önceki yılın aynı ayına kıyasla yüzde 2,9 arttığına işaret ederek, "Söz konusu güçlü artışta yüksek teknoloji üretiminin yıllık yüzde 29 (katkısı 1,5 puan), aylık yüzde 15,4 artması (katkısı 0,9 puan) etkili oldu. Böylelikle sanayi üretim endeksi, yılın üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine kıyasla yüzde 5,1 artmıştır" değerlendirmesinde bulundu.

Bolat, bu yılın 10 ayında orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün ihracatının toplam imalat sanayi ihracatı içindeki payının yüzde 42,8'e yükseldiğine dikkati çekerek ihracatta kaydedilen performansın, sanayi üretimindeki artışın lokomotifini olduğunu vurguladı.

TOPLAM CİRO ENDEKSİ YÜZDE 37.5 ARTTI

Öte yandan, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), eylül ayına ilişkin verileri açıkladı.

Buna inşaat maliyet endeksi, eylülde bir önceki aya kıyasla yüzde 0,87, geçen yılın aynı ayına göre yüzde 23,18 yükseldi. Ticaret satış hacmi de, eylülde bir önceki aya kıyasla yüzde 4,7 artış gösterdi. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış toplam ciro endeksi ise, eylülde aylık bazda yüzde 4,6 arttı.

ABD İLE TİCARETTE HEDEF 100 MİLYAR DOLAR

Türkiye Odaları ve Borsalar Birliği (TOBB) Ticaret Merkezleri-Hedef Pazar ABD Zirvesi, TOBB İkiz Kuleler'de düzenlendi.

Burada konuşan Ticaret Bakanı Ömer Bolat, Türkiye'nin ABD'ye ihracatının geçen yıl 16,5 milyar dolar, ithalatının da 18,8 milyar dolar seviyesinde olduğunu, yaklaşık 2,5 milyar dolarlık bir dış ticaret açığının bulunduğu dile getirdi. Söz konusu rakamın, tolere edilebilir olduğuna dikkati çeken Bolat, "Ülke olarak ABD pazarında

yoğun şekilde yer alıyoruz, başta mücevherat, tekstil, hazır giyim, makine, gıda, tarım, demir-çelik, otomotiv, yan sanayi gibi ürünlerin ihracatını yapıyoruz. ABD'den ithalatımızda da LNG, hurda-demir, makine, organik kimyasallar, eczacılık ürünleri ve yolcu uçakları yer alıyor. İki ülkenin liderleri de 100 milyar dolar hedefine bağliılar" diye konuştu.

2 BİN ABD FİRMASI ÜRETİM YAPIYOR

ABD'den Türkiye'ye gelen

yaklaşık 15,7 milyar dolar değerinde doğrudan yatırım olduğunu bildiren Bolat, "2 binin üzerinde ABD firması, Türkiye'de üretim yapıyor, ihracat yapıyor ve istihdam sağlıyor. Türkiye'den de ABD'ye giden, 13,4 milyar dolar doğrudan yatırım var. Bu daha yüksek ölçeklerdeki firmalar, tarafından yapılıyor. Uzak ülkeler ve hedef ülkeler stratejilerimiz kapsamında yer alan ABD ile ticaret, yatırım, enerji işbirliğimizi daha yüksek rakamlara yükselteceğiz" ifadelerini kullandı.

ABD'ye ihracat her Türk firması için fırsattır

Türkiye Odaları ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu da burada yaptığı konuşmada, "Klasik pazarlarımızda yoğun rekabetle karşılaştığımız ve zorlandığımız bu günlerde ABD'ye ihracat, her Türk firması için bulunmaz bir fırsattır. ABD, küresel marka bilinirliği için benzersiz bir vit-

rindir. İnşaat malzemeleri, ev-yaşam, gıda-tarım, makine, otomotiv yan sanayi başta olmak üzere pek çok alanda ölçeklenebilir fırsatlar var" diye konuştu.

İşbirliği sayesinde ihracatçıların hem yurt dışında hem de içinde ciddi maliyet avantajı elde ettiğine işaret eden Hisarcıklıoğlu, şun-

ları kaydetti:

"ABD'ye mal satmak artık alternatif değil zorunluluk. Kurallar yeniden yazılırken oyunun içinde hatta önünde olmak zorundayız. TTM Chicago, köprüünüz olmaya devam edecek ama o köprüden daha çok firmanın, daha planlı ve daha hızlı geçmesi gerekiyor."

Gıda hariç sanayide yeni siparişler geriliyor

Hazır giyim ve tekstildeki daralma diğer sektörlerde de yansırken, birçok imalat kolunda istihdam azalmaya devam ediyor. Uygulanan kur politikası nedeniyle hem iç hem dış pazarda pahalı kalan “Türk Malı” ürünlere talep zayıflarken, gıda dışındaki tüm **sanayi** kollarında yeni siparişlerde düşüş yaşandı. **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye** İmalat PMI verilerine göre, ekim ayın-

da manşet PMI 46,5’e gerileyerek son 3 ayın en düşük seviyesine indi. Böylece üretimde yavaşlama eğilimi 19’uncu aya, istihdamdaki düşüş ise 11’inci aya ulaştı. Talepteki durgunluk, üretim ve istihdamı olumsuz etkiledi. Sektörel PMI verileri, yalnızca gıda sektöründe 50 eşik değerinin hafif üzerinde seyrettiğini, diğer 9 sektörde ise daralmanın sürdüğünü ortaya koydu. Kara ve deniz ta-

şıtları sektörü 42,7 ile en düşük PMI değerine sahip olurken, onu ağaç ve kâğıt ürünleri (43,7) ile makine ve metal ürünleri (44,6) izledi. En sert daralma kara ve deniz taşıtlarında, ardından ağaç-kâğıt ve giyim-deri ürünlerinde yaşandı. Yeni siparişlerde sadece gıda sektöründe artış gözlenirken, en belirgin düşüş ağaç ve kâğıt ürünlerinde görüldü. İhracat siparişleri ise 10 sektörden 9’unda azaldı; tek istisna gıda sektörü oldu. Girdi maliyetleri tüm sektörlerde artmaya devam ederken, en yüksek artış makine ve metal ürünleri ile gıda ürünlerinde, en düşük artış ise giyim ve deri ürünlerinde kaydedildi. Ekim ayında sekiz ay sonra ilk kez tüm sektörler satış fiyatlarını artırdı. İstihdam tarafında ise yalnızca elektrikli-elektronik ürünler ile ana metal **sanayinde** çalışan sayısı arttı. En keskin düşüş tekstil sektöründe yaşandı. TÜİK verilerine göre, **sana-yi** istihdamı Ağustos 2024’te 5 milyon 77 binden, Ağustos 2025’te 4 milyon 892 bine gerileyerek bir yılda 184 bin kişi azaldı.

İHRACATTAKİ GÜÇLÜ PERFORMANS SANAYİYE LOKOMOTİF OLDU

Ticaret Bakanı Ömer Bolat, **ISO Türkiye** İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi'nin ekimde 52,4'e yükselerek son 17 ayın zirvesine ulaştığını belirtti. Bolat, ihracattaki güçlü performansın **sanayi** üretimindeki artışın lokomotifi olduğunu vurguladı.

Ticaret Bakanı Ömer Bolat, **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** tarafından açıklanan Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi'nin ekim ayında 52,4'e yükselerek son 17 ayın en yüksek değerine ulaştığını bildirdi. Bolat, yaptığı değerlendirmede, Mayıs 2024'ten bu yana en belirgin iyileşmenin yaşandığını ve Türk imalatçıların ihracat iklimindeki kesintisiz iyileşme tren-

dinin 22'nci aya taşındığını ifade etti. Ekim ayında Almanya, ABD ve İtalya gibi Türkiye'nin önde gelen ihracat pazarlarında ekonomik aktivitenin hız kazandığını vurgulayan Bolat, bu ülkelerdeki büyümenin Türk ihracatçıları için olumlu bir tablo oluşturduğunu belirtti. Bolat, **sanayi** üretiminin Eylül'de yıllık bazda %2,9, üçüncü çeyrekte ise %5,1 arttığını hatırlatarak, bu yükselişte yüksek teknoloji

üretimindeki %29'luk artışın etkili olduğunu söyledi. Bu yılın ocak-ekim döneminde ihracatın %3,9 artışla 224,6 milyar dolara, yıllıklandırılmış bazda ise 270,2 milyar dolara ulaştığını kaydeden Bolat, "İhracatta kaydedilen performans, **sanayi** üretimindeki artışın lokomotifi olmuştur. Yüksek teknoloji ve katma değerli üretim kapasitemizi daha da artırmaya kararlıyız." dedi.

İçeride ve dışarıda ayrılan ihracat iklimi

EKONOMİ VE PİYASALAR

Erhan Aslanoglu

erhan.aslanoglu@nbe.com.tr

Istanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat Sanayi Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI) verilerini düzenli olarak yayınlarak ekonominin gidişatını yüksek frekanslı bir veri ile izlememiz konusunda bizlere oldukça önemli bir katkı sağlıyor.

İçerideki imalat PMI verileri 19 aydır daralma bölgesinde

Tüm dünyada olduğu gibi her ayın birinci günü gelen imalat sanayi PMI verileri Ekim ayında 46,30 seviyesine gerileyerek son üç ayın en düşük değerini aldı. Genel olarak endeksin 50'nin altında olması imalat sektörünün faaliyet koşullarının zorluklarına işaret eder ve üretimde yavaşlama sinyali verir. Bu sinyal son gelen Ekim ayı verileri ile 19. aya ulaşmış oldu. 1,5 yıldan fazla bir süredir imalat sanayi daralma bölgesindeki eğilimini

sürdürüyor. Sanayimizden birçok iş insanının, odalarımızın, ihracatçıların yaşanan sıkıntılara dair verdiği mesajlar verilere de uzun süredir net bir şekilde yansıyor. PMI verisinde izlenen 10 ana sektörün tamamında 50'nin altında değerler ve daralma sinyali gözlemleniyor.

Buna karşın dışarıdaki PMI verileri 22 aydır büyüme bölgesinde.

İmalat sanayi performansı açısından çok olumlu bir tablo olmadığımızı net bir şekilde izlerken, dışarıda en çok ihracat yaptığımız ülkelerdeki PMI verileri ise 50'nin üzerinde ve büyüme sinyali vermeyi uzunca bir süredir devam ettiriyor. Bir başka ifadeyle, başta AB ülkeleri olmak üzere bizim büyük ihracat pazarlarımızda talep koşulları onca ticaret savaşına ve jeopolitik risklere rağmen büyümeye devam ediyor. Normal koşullarda ihracat pazarımızda talep koşulları iyi giderken sanayimiz ve %98'i sanayiden oluşan ihracatımızın da büyüme bölgesinde olmasını beklerdik. Fakat yaşanan rekabet zorlukları ve döviz bazında ortaya çıkan pahalılığımız, talep koşulları iyi olmasına rağmen sanayimizde bunun olumlu yansımalarının olmadığını bir kere daha net bir şekilde gösteriyor. Pazartesi günü açıklanan **İstanbul Sanayi Odası** imalat sektörü ihracat İklim Endeksi Ekim ayında 52,4 seviyesine yükseldi. İçerde PMI verisi son üç ayın en

düşük seviyesine gerilerken, dışarıda ihracat iklim endeksi son 3 ayın en yüksek seviyesine çıktı. İhracat talep koşulları endeksi üst üste 22 ayda güçlenmiş oldu. Yukarıda bahsettiğimiz gibi içeride ise 19 aydır gerileme yaşanıyor.

Şu anda çok daha büyük seviyelerde olabilecek ihracatımız muhtemelen pazarlarımızı rakiplerimize kaptırmamız nedeniyle çok daha düşük seviyelerde seyrediyor.

Dışarıdaki olumlu talep koşullarından faydalanamıyoruz

Bu tablo maalesef dünyadan ayrıştığımızı gösteriyor. Bölgesinde çok güçlü olan Türk sanayinin pandemi döneminde talep koşulları iyi iken nasıl bir sıçrama yaptığını hep birlikte izlemiştik. İhracat 200 milyar dolarlar-

dan 250 milyar dolarlar seviyesine kısa sürede çıkmıştı. Son gelen veriler dış talep koşulları iyileşirken içeride bunun üretime olumlu yönde yansımaları bir yana ters yönde bir eğilim olduğunu da gösteriyor. Yani şu anda çok daha büyük seviyelerde olabilecek ihracatımız muhtemelen pazarlarımızı rakiplerimize kaptırmamız nedeniyle çok daha düşük seviyelerde seyrediyor. Mısır, Fas gibi ülkelere yaptığımız yatırımlar nedeniyle ihracat potansiyelimizin bir kısmı da oralara kaymış görünüyor.

Politika kurgumuzu değiştirmemiz gerekiyor

Sonuç olarak, yaşadığımız yüksek enflasyonun getirdiği maliyet artışı ve enflasyonla mücadelede reel olarak değerlenen TL'nin ana çıpa olarak kullanılması, Türkiye'yi çok pahalı hale getirerek sanayide ve ihracat gücünde ciddi bir sıkıntı yaratmış durumda. Eylül ayı sanayi üretim rakamları da aylık bazda gerilemeye, yıllık bazda %2-3 arasında sınırlı bir artışa işaret ediyor. 2022 yılı Ocak ayından bu yana sanayi üretim endeksi 100-110 bandında seyretmeye devam ediyor. Enflasyon ile mücadele konusunda politika kurgumuzu değiştirmesek enflasyonu hedeflenen seviyelere indirmemiz de sanayideki olumsuz gidişatı tersine çevirmemiz de çok mümkün olmayacak görünüyor.

‘ABD İLE İŞ BİRLİĞİMİZİ DAHA DA YÜKSELTECEĞİZ’

► Ticaret Bakanı Ömer Bolat, Türkiye'nin ABD pazarında yoğun şekilde yer aldığını, bu ölkeye tekstilden otomotiv kadar birçok ürün ihraç edildiğini belirterek, “Uzak ölkeler ve hedef ölkeler stratejilerimiz kapsamında yer alan ABD ile ticaret, yatırım, enerji iş birliğimizi daha yüksek rakamlara yükselteceğiz” dedi. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Ticaret Menfezleri-Hedef Pazar ABD Zirvesi, TOBB İktisadi Kuleleri’nde düzenlendi. Burada konuşan Bolat, İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İktisadi Endeksi verilerine işaret ederek, Eylül’de 51,7 seviyesinde olan endeksin ekim’de 0,7 puan artışla 52,4 seviyesine yükseldiğini söyledi. Bu değer’in son 17 ayın en yüksek olduğu olduğunu dile getiren Bolat, verinin ihracatta ilgili olumlu iklimin devam ettiğinin göstergesi olduğunu dile getirdi. Bolat, görevi süresince, 22 ay ihracatın aylık artış gösterdiğini, son 30 ayın 17’sinde ise aylık rekorlar kırıldığını, böylece mal ve hizmet ihracatında işlerin iyileştiğini vurguladı. Dünyanın günlük vergileri ile ticaret savaşının yaşandığı, dış talebin zayıf

Ömer Bolat

olduğu bir dönemden geçtiğini aktaran Bolat, böyle bir tabloda dahil sanayici ve çiftçilerin ürettiği alın ve alırların ürünlerin, 200 kadar ölkeye ihraç edildiğini anlattı. Bolat, hükümetin ihracata dayalı büyüme stratejisiyle, Türkiye ekonomisinin 22 yılda yüzde 5,4 büyüttüğüne, milli geliri 1,5 trilyon doları aşan bir noktaya taşıdığına işaret etti. ABD Başkanı Donald Trump’ın 2017-2021 arasındaki ilk döneminde,

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile ortak hedeflerinin yıllık 100 milyar dolar karşılıklı ticarete ulaşmak olduğunu hatırlatan Bolat, anılan dönemde iki ülke arasındaki dış ticaretin 19-20 milyar dolar seviyesinde bulunduğunu ve bu rakamın Rusya-Ukrayna savaşının etkisiyle artan enerji fiyatları nedeniyle 38 milyar dolara kadar yükseldiğini belirtti. Türkiye’nin, ABD’den satın aldığı doğalgaz (LNG) alımını aktaran Bolat, “Bu anlamda karşılıklı ticaretimiz, geçen yıl 35 milyar doları geçti. Bu yıl da gidilecek şimdilik 37-38 milyar dolar civarını gösteriyor ancak LNG ticaretinde yapılan yeni anlaşmalarla önümüzdeki yıl 40 milyar doları aşacağız” dedi.

Önemli devlet destek ve teşvikleri ISO tarafından güncellendi

Günümüz ekonomik ortamında, işletmelerin sürdürülebilir büyüme ve rekabetçiliklerini artırabilmesi için devlet destekleri büyük önem taşımaktadır. Ülkeler, ekonomik kalkınmayı sağlamak, istihdamı artırmak, yerli üretimi teşvik etmek ve bölgesel eşitsizlikleri azaltmak amacıyla farklı sektörlerdeki işletmelere çeşitli devlet destekleri ve teşvikler sunmaktadır.

Teşviklerin ve desteklerin çeşitliliği ve kapsamı zaman zaman karmaşık hale gelebilmektedir.

İşte bu noktada, işletmelerin doğru destek programlarına ulaşabilmesi ve ihtiyaçlarına uygun çözümler geliştirebilmesi için **İstanbul Sanayi Odası (ISO)** tarafından bir rehber hazırlanmıştır. İlgili rehberde, devlet tarafından sağlanan teşvikler ve destekler detaylı bir şekilde ele alınarak, **sanayicilerin** hangi desteklerden nasıl faydalanabilecekleri anlaşılır bir dille açıklanmıştır.

Mevzuatın İçinden

Talha
APAK

Yenilikli Mali Müşavir

talha.apak@dunya.com

- Tasarımcı şirket ve tasarım ofisi desteği
- Gemi ve yat sektöründe faaliyet gösteren şirketlere tasarım desteği
- Marka Turquality desteği
- Yurt dışı ve yurt içi fuar desteği
- Sanal fuar destekleri
- Yeşil mutabakata uyum projesi desteği
- Yurt dışı şirket veya yurt dışında yerleşik şirketlere ait marka alım desteği
- Dahilde işleme rejimi

5. Eximbank kredileri

Bu bölümde yer alan bilgiler Eximbank tarafından yayımlanan resmi veriler temel alınarak derlenmiştir.

- Kısa vadeli krediler
- Orta uzun vadeli krediler

6. İstihdam destekleri

Bu bölümde yer alan bilgiler Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yayımlanan resmi veriler temel alınarak derlenmiştir.

- SGK Prim teşvikleri
- İŞ-KUR destekleri

7.AR-GE ve yenilik destek programları

Bu bölümde yer alan bilgiler TÜBİTAK ve **Sanayi** ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yayımlanan resmi veriler temel alınarak derlenmiştir.

- TÜBİTAK TEYBET destekleri
- 1501 TÜBİTAK **Sanayi** AR-GE projeleri destekleme programı
- 1505 Üniversite - **Sanayi** iş birliği desteği programı
- 1507 KOBİ AR-GE başlangıç destek programı
- 1509 TÜBİTAK Uluslararası **Sanayi** AR-GE projeleri destekleme programı
- 1511 Teknoloji odaklı hamle desteği programı
- 1513 teknoloji transfer ofisleri destekleme programı
- 1602 TÜBİTAK patent destek programı uluslararası başvurular
- 1707 Siparişe dayalı AR-GE projeleri için KOBİ destekleme çağrısı
- 1711 Yenilik destek programı yapay zeka ekosistemi çağrısı
- 1812 Yatırım tabanlı girişimcilik destek programı (BIGG Yatırım)
- 1831 Yeşil inovasyon teknolojisi mentorluk çağrısı
- 1832 **Sanayide** yeşil dönüşüm çağrısı
- 1893 SAYEM yeşil dönüşüm çağrısı

8.OSB'lere Sağlanan Teşvikler

Bu bölümde yer alan bilgiler **Sanayi** ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yayımlanan resmi veriler temel alınarak derlenmiştir.

- Organize **sanayi** Bölgeleri (OSB)'nin ve OSB'deki yatırımların yararlanabileceği devlet teşvikleri
- OSB'lere sağlanan teşvikler

Görüldüğü üzere, ilgili işletmelere çok sayıda ve önemli devlet teşvikleri bulunuyor. İşletmelerin finansal sıkıntı içerisinde olduğu bu süreçte, ilgili teşvik ve desteklerden yararlanılması için, konu hakkında iş bu yazımızda özet tanıtım yapmış bulunuyoruz. Destek ve teşvik miktarları, detayları ve koşulları için, **İstanbul Sanayi Odası (ISO)**'nın Devlet Teşvikleri Rehberi <https://share.google/yEqF3vCwoWaj7T8ES> linki ziyaret edilebilir.

Güncel başlıca destekler

1. Yatırım Teşvik Sistemi
2. KOSGEB Destekleri
3. Enerji Verimliliği Destekleri
4. İhracat Destekleri
5. Eximbank Kredileri
6. İstihdam Destekleri
7. AR-GE ve Yenilik Destek Programları
8. OSB'lere Sağlanan Teşvikler

1. Yatırım teşvik destekleri

- KDV istisnası
- Gümrük Vergisi Muafiyeti
- Kurumlar Vergisi İndirimi
- Sigorta Primi İfveren Hissesi Desteği

- Sigorta Primi İçki Hissesi Desteği

- Falt veya Kar Payı Desteği
- Yatırım Yeri Tahsis
- Makine Desteği

2. KOSGEB destekleri

Bu bölümde yer alan bilgiler KOSGEB tarafından yayımlanan resmi veriler temel alınarak derlenmiştir.

- Kapasite Geliştirme Desteği
- Küresel Rekabetçilik Desteği
- Girişimci Desteği
- KOBİ Dijital Dönüşüm Desteği
- Yönderlik ve Değerlendirme Desteği
- Stratejik Ürün Desteği

3. Enerji verimliliği destekleri

Bu bölümde yer alan bilgiler Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından yayımlanan resmi veriler temel alınarak derlenmiştir.

- Verimlilik artırıcı proje (VAP) destekleri
- Enerji ve karbon azaltımı (EKA) destekleri
- 5.Bölge teşvikleri
- Öz tüketime yönelik enerji üretimi desteği

4.İhracat destekleri

Bu bölümde yer alan bilgiler Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan resmi veriler temel alınarak derlenmiştir.

- Pazarlara giriş projesi hazırlama desteği
- Yurt dışı pazar araştırması desteği
- Yurt dışı marka tescil desteği
- Pazarlara giriş belgesi desteği
- Küresel tedarik zinciri desteği
- Pazarlara giriş rapor desteği
- Sektörel ticaret heyet ve heyet alım desteği
- Sanal ticaret heyeti desteği
- Uluslararası rekabetçiliğin geliştirilmesi (UR-GE) proje desteği
- Birim kira desteği
- Tanıtım desteği
- Çok kanallı zincir mağaza desteği

Sanayi Gündemi

46,5 ile Son Üç Ayın En Düşük İmalat PMI Değerine Ulaşıldı

İstanbul Sanayi Odası

Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi'ne (PMI) göre eylülde 46,7 olarak ölçülen manşet endeks, ekim ayında hafif bir düşüşle 46,5'e gerileyerek imalat sektöründeki yavaşlamanın sürdüğüne işaret etti. Böylece faaliyet koşullarındaki bozulma eğilimi son üç ayın en düşük seviyesine ulaştı.

Firmaların geri bildirimleri, ekim ayında talep zayıflığının iç ve dış pazarlarda devam ettiğini gösterdi. Yeni siparişlerdeki gerileme nispeten hafiflese de hem iç talepte hem de ihracat pazarlarında zayıflama sürdü. Bu durum, üretimdeki düşüşün 19'uncu aya taşınmasına neden oldu.

İstanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat PMI anket verileri hakkında değerlendirmede bulunan S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü

Ekim ayında girdi fiyatlarında keskin artış sürerken maliyet enflasyonunun, eylül ayına kıyasla hafif ivme kaybettiği görüldü.

Andrew Harker, endeks sonuçlarını şu şekilde değerlendirdi: "Türk imalat sektörü ekim ayında yine durağan talep koşullarıyla karşı karşıya kaldı ve bu durum üretim, yeni siparişler, istihdam ve satın alma faaliyetlerinde yavaşlamaya yol açtı. İmalatçıların girdi maliyetlerinde keskin artış, büyük ölçüde liradaki zayıflamaya bağlı olarak devam etti. Firmaların 2025 yılının geri kalan dönemi boyunca karşılaştığı bu zorlayıcı koşulların yakın gelecekte sona ereceğine ilişkin henüz belirgin bir sinyal gözlenmiyor."

Siparişler Yavaşladı

Ekim ayında üretimdeki zayıflama eğilimi, Nisan 2024'te başlayan düşüş sürecinin devamı niteliğinde gerçekleşti. Zayıflama iç talepte olduğu gibi ihracat pazarlarında da gözlemlendi ve böylece yurt dışından alınan yeni siparişler de ekinde yavaşlama sergiledi. Söz konusu düşüş, son üç ayın en belirgin oranına ulaştı. Anket katılımcılarına göre talepteki durgunluk ve

yeni siparişlerdeki yavaşlama, üretimdeki son gerilemenin başlıca nedenleri arasında yer aldı.

Siparişlerin azalması ise firmaların istihdam ve satın alma faaliyetlerini kısıtlamasına yol açtı. Pek çok üretici, ayrılan personelin yerine yeni alım yapma konusunda temkinli davrandı. Girdi talebindeki düşüş, bazı tedarikçilerin teslimatlarını hızlandırmasını sağlarken teslim süreleri kısaldı ve tedarikçi performansı son iki ayın ardından yeniden iyileşme gösterdi.

TL'deki Değer Kaybı Baskıyı Artırdı

Türk lirasındaki değer kaybı da girdi maliyetleri üzerindeki baskıyı artırmaya devam etti. Ekim ayında girdi fiyatlarında keskin artış sürerken maliyet enflasyonunun, eylül ayına kıyasla hafif ivme kaybettiği görüldü. Benzer şekilde, üreticilerin nihai ürün fiyatlarındaki artış da hız kesmesine rağmen güçlü seyrini korudu.

Yeni ihracat siparişlerinde en belirgin yavaşlama tekstil sektöründe yaşanırken sadece gıda ürünleri sektöründe yurt dışı sipariş hacmi sabit kaldı.

10 Sektörde Üretim Daraldı

Anket kapsamında izlenen 10 sektörün tamamında, son dört ayda ilk kez üretimin yavaşladığı görüldü. Bu gerilemenin temel nedeni, yeni siparişlerin zayıf seyretmesi ve istihdamda yaşanan düşüşler oldu. Maliyet baskılarının sürmesi ise tüm sektörlerde ürün fiyatlarının artmasına yol açtı.

Üretimde en keskin daralma kara ve deniz taşıtları sektörlerinde kaydedilirken yeni siparişlerde yalnızca bir sektörde genişleme görüldü. Gıda ürünleri sektörü üst üste üçüncü ay sipariş artışı yaşasa da bu artış sınırlı kaldı. En sert düşüş ise ağaç ve kâğıt ürünlerinde gerçekleşti. Yeni ihracat siparişlerinde en belirgin yavaşlama tekstil sektöründe yaşanırken sadece gıda ürünleri sektöründe yurt dışı sipariş hacmi sabit kaldı.

Girdi maliyetleri ise tüm sektörlerde sert biçimde yükseldi. En hızlı artış makine ve metal ürünlerinde, en düşük ise giyim ve deri ürünlerinde görüldü. Ekim ayında artan maliyetler, sekiz ay aradan sonra tüm sektörlerde satış fiyatlarına yansdı. En yüksek fiyat artışı gıda ile makine-metal ürünlerinde eşit oranda kaydedildi.

TÜRKİYE PMI İMALAT SANAYİ RAPORU (EYLÜL 2025)

TİMREPORT | Dosya

Sanayinin Geleceği **Yeşile Dönüyor**

Dünya, Sınırda Karbon Düzenleme Mekanizması'nın (SKDM) ikinci fazına hazırlanırken Türk ihracatçılar da yeşil ekonomide kalıcı yer edinmek için sistemlerini dönüştürüyor. Çünkü sanayideki yeşil dönüşüm, Türk ihracatçısının küreseldeki rekabet gücünü artıracak kaldıraçlardan biri olacak.

Uluslararası iş birliği olmadan, karbon kaçağı riskinin ulusal iklim çabalarının etkinliğini zayıflatabileceğine ve emisyonların daha esnek düzenlemelere sahip bölgelere kaymasına neden olabileceğine dikkat çeken Uluslararası Enerji Ajansının (IEA) bu söylemi, günümüz koşullarında haklılık payı taşıyor.

Son birkaç yıldır sürdürülebilirlik bilinciyle karbon üretimini minimal seviyelere düşürmek için küresel çapta bir hareket hâkim ancak bu kolektif bir şekilde yapılmadığı takdirde etkili sonuç almak mümkün görünmüyor. Bu noktada gözler sanayi sektörüne çevriliyor.

Küresel ekonominin merkezinde artık yalnızca üretim gücü değil, sürdürülebilirlik kapasitesi de yer alıyor. Sanayi sektörü ise iklim kriziyle mücadelede hem sorumluluk hem de fırsat alanı olarak görülüyor. Üretim katma değerini artıran, daha fazla istihdam ve gelir yaratan sanayi insanlık için vazgeçilmez ancak bir o kadar da karbon üreten bir sektör. Bu sebeple sorumluluk üstlenmesi gereken birincil sektör ve karbondan arındırılması şart. Ancak bu sorumluluk bilinciyle gelişirse teraziye, faydası, zararının altında değil de üzerinde gelir.

SKDM'NİN BASKIN ETKİSİ SÜRÜYOR

Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) kapsamında getirilen Sınırda Karbon Düzenleme Mekanizması'nın (SKDM) sanayi üzerindeki etkisi oldukça baskın. 1 Ekim 2023 itibarıyla geçiş dönemi başlayan bu mekanizma ilk adımda; demir-çelik, alüminyum,

çimento, gübre, elektrik, hidrojen, tekstil ve hazır giyim gibi karbon yoğun sektörleri kapsıyor. Bu süreçte ihracatçılar vergi ödemeyerek sadece üretimdeki karbon emisyonlarını AB ithalatçılarıyla paylaşmışlardı. Ancak Ocak 2026 itibarıyla SKDM'nin ikinci fazı devreye girecek ve ihracatçılar, kapsam dâhilindeki ürünler için karbon sınır vergisi ödemeye başlayacak.

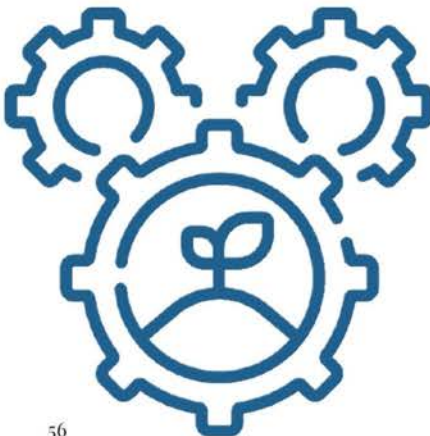
Avrupa Birliği ile Gümrük Birliği kapsamında yürütülen ticarete, Türkiye ihracatının yüzde 40'tan fazlasını oluşturan AB pazarına erişimin kesintisiz sürdürülebilmesi için Avrupa Yeşil Mutabakatı'na uyum sürecinin hızlandırılması kritik önem taşıyor. Yıllık ithalatı 50 tonun altında kalan küçük ve orta ölçekli işletmeler SKDM uygulamasının dışında tutuluyor. Ancak büyük ölçekli firmaların yükümlülükleri devam ediyor. Bu durum,

Yıllık ithalatı 50 tonun altında kalan küçük ve orta ölçekli işletmeler, SKDM uygulamasının dışında tutulsa da büyük ölçekli firmaların yükümlülükleri devam ediyor.

TİMREPORT | Dosya

ISO'nun, Sanayide Sürdürülebilirlik Eğilimi
Araştırması'nın sonuçlarına göre Türk sanayisinin sürdürülebilirlik farkındalığı ilerleme kaydediyor ancak bu bilincin uygulamaya dönüşmesinde hâlâ önemli eksiklikler var.

56

sanayi şirketlerini karbon emisyonu izleme, raporlama ve azaltma süreçlerini hızla benimsemeye zorluyor. Aynı zamanda yeşil teknolojilere, karbon ayak izi ölçüm altyapısına, sertifikasyon sistemlerine yatırım yapan firmalar, yeni düzenlemelere adapte olurken rekabet avantajı elde edebilecekleri bir konuma geliyor.

TÜRKİYE'DE FARKINDALIK YÜKSEK ANCAK UYGULAMA GERİDE

Türkiye'de **sanayide** yeşil dönüşümün ne ölçüde benimsendiğini anlamak için İstanbul **Sanayi Odası (İSO)** ve Ipsos'un birlikte yürüttüğü "**Sanayide Sürdürülebilirlik Eğilimi** Araştırması 2025", dikkat çekici bir tablo ortaya koyuyor. 606 **sanayi** kuruluşunun katılımıyla gerçekleştirilen araştırma, sürdürülebilirliğin **sanayiye** nasıl entegre edildiğini, farkındalık, yaklaşım ve uygulama olmak üzere üç temel boyutta inceliyor. Araştırmaya göre Türk **sanayisinin** sürdürülebilirlik farkındalığı ilerleme kaydediyor ancak bu bilincin uygulamaya dönüşmesinde hâlâ önemli eksiklikler var.

Sürdürülebilirlik Eğilimi Skorlarında, farkındalık skoru 50,33 ile en yüksek düzeydeyken yaklaşım skoru 31,91, uygulama skoru ise yalnızca 16,14 olarak hesaplandı. Skor sonuçlarına göre sanayi işletmeleri, sürdürülebilirlik kavramını önemsiyor ancak bu kavramı stratejik aksiyonlara dönüştürme konusunda ciddi bir mesafe katetmeleri gerekiyor. Yani sürdürülebilirlik Türk **sanayisinin**

gündemine girmiş durumda fakat henüz üretim hatlarına, tedarik zincirlerine ve yatırım planlarına tam anlamıyla yerleşmiş değil.

FİRMALAR SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ KÂRLILIK VE VERİMLİLİK BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİYOR

İSO'nun araştırma sonuçlarına göre firmaların büyük çoğunluğu sürdürülebilirliği kurumsal stratejilerine entegre etme konusunda henüz başlangıç aşamasında. Katılımcıların yalnızca yüzde 34'ü, sürdürülebilirliği tüm iş süreçlerine entegre ettiklerini ve ölçülebilir hedefler koyduklarını belirtiyor. Yine aynı oranda firma, yalnızca yasal düzenlemelere uyum gösterdiğini, yani sürdürülebilirliği reaktif bir zorunluluk çerçevesinde ele aldığını ifade ediyor. Çıkan sonuç: **sanayi** firmalarının büyük bölümünün sürdürülebilirliği, stratejik bir rekabet unsurundan **ziyade** yasal bir gereklilik olarak algıladığını ortaya koyuyor.

Sürdürülebilirlik hedeflerindeki sonuçlara göre firmalar, bu noktada da henüz çok ilerleme kaydetmiş değil. Sürdürülebilirlik hedefi belirleyen firmaların oranı yalnızca yüzde 25. Bu hedefler arasında, yüzde 65 ile ekonomik sürdürülebilirlik ön plana çıkarken çevresel boyutun yüzde 60, sosyal boyutun ise yüzde 41 oranla görece geri planda kaldığı görülüyor. Firmalar, sürdürülebilirliği kârlılık ve verimlilik bağlamında değerlendiriyor. Ancak sosyal ve **çevresel** sorumlulukları henüz

SANAYİ FİRMALARININ SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KARNESİ

Sürdürülebilirliği iş stratejisine entegre edenler	%34
Sürdürülebilirlik hedefi belirleyenler	%25
Karbon ayak izini hesaplayan firmalar	%16
Kamuya açık rapor yayımlayan firmalar	%8
Teşvik/finansman desteği ihtiyacı	%31

Kaynak: **ISO Sanayide Sürdürülebilirlik Eğilimi** Araştırması 2025

Dosya | TİMREPORT

aynı düzeyde önceliklendirme aşamasında değil.

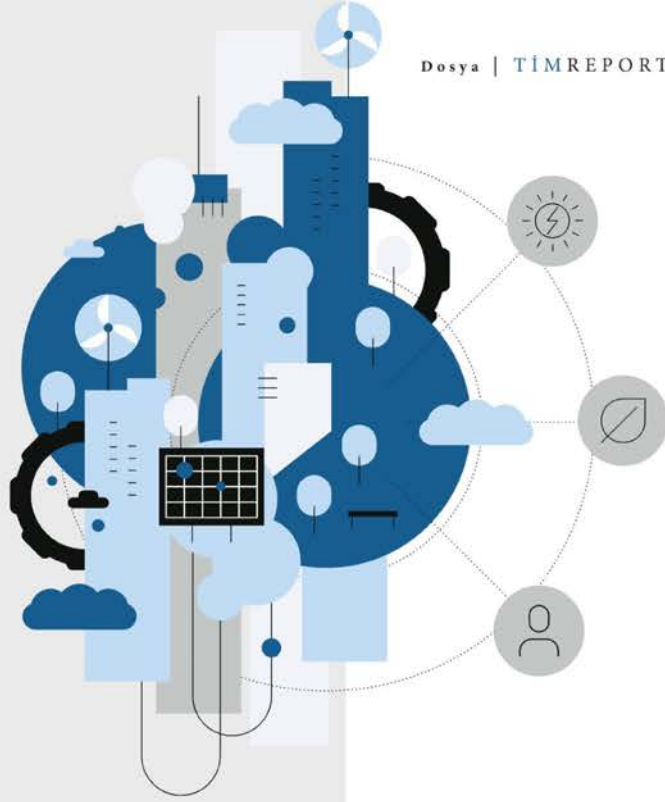
AB'YE İHRACAT YAPAN FİRMALARIN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK GELİŞİMİ YÜKSEK

Avrupa Birliği, 2030 iklim hedefleri doğrultusunda karbon nötr üretimi ve tedarik zincirinde çevresel şeffaflığı zorunlu hâle getirdi. Bu durum, en önemli dış ticaret pazarlarından biri AB olan Türk **sanayiciler** için de sürdürülebilirliği ihracatın ön koşullarından biri haline getirdi. Raporu göre **sanayi** firmalarının yüzde 39'u AB ülkelerine ihracat yapıyor. Bu firmalar, genel ortalamaya kıyasla sürdürülebilirlik bilinci, bilgi seviyesi ve uygulama düzeyi açısından daha ileri durumda. Örneğin, **sanayi** firmalarının yüzde 69'u, sürdürülebilirliği şirket vizyonlarının çok önemli bir parçası olarak tanımlarken; bu oran AB'ye ihracat yapan firmalarda yüzde 76'ya yükseliyor.

Sürdürülebilirlik farkındalığı, genelde artmasına rağmen bilgi düzeyinin hâlâ sınırlı olduğu dikkat çekse de Avrupa Birliği ülkelerine ihracat yapan firmalarda oranların, ortalamanın belirgin biçimde üzerinde seyrettiği görülüyor. Bu fark, dış ticaretin ve AB'nin yeşil dönüşüm politikalarının Türk **sanayisinin** sürdürülebilirlik bilincini doğrudan etkilediğini ortaya koyuyor.

YEŞİL İHRACATA 25,5 MİLYAR LİRALIK DESTEK PAKETİ

İhracatta sürdürülebilir büyümeyi sağlamak ve yüksek katma değerli ürünlerin payını artırmak amacıyla firmalara yönelik desteklerin kapsamı da her yıl genişletiliyor. Ticaret Bakanlığı, yeşil dönüşüm sürecinde ihracatçı firmaların yanında yer almak amacıyla "Responsible® Programı" çatısı altında "Yeşil Mutabakata Uyum

Projesi Desteği"ni hayata geçirdi. Program firmalara kaynak, süreç ve enerji verimliliği, dijitalleşme, ihtiyaç analizi ve sürdürülebilirlik yol haritası oluşturma konularında kapsamlı danışmanlık sunuyor. Program sadece büyük ölçekli firmaları değil, özellikle KOBİ'leri ve tedarik zincirindeki işletmeleri de kapsıyor.

2023 yılında ihracatçılara sağlanan 9,2 milyar liralık destek tutarı, 2025'te 25,5 milyar liraya çıkarıldı. Bu destekler arasında Pazar Giriş Belgesi, UR-GE Proje Desteği, Küresel Tedarik Zinciri Yetkinlik Projesi gibi yeşil dönüşümle bağlantılı programlar yer alıyor. Ayrıca, Türk Eximbank aracılığıyla yeşil finansman çerçevesinde Dünya Bankası, Asya Altyapı Yatırım Bankası, Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası ve İslam Kalkınma Bankası kaynaklı kredi programları devreye alınmış durumda. Ticaret Bakanlığının hazırladığı ve üç ayda bir güncellenen "Yeşil Dönüşüme Yönelik Finansman İmkânları Belgesi", firmaların bu fonlara kolay erişimini sağlıyor.

50,33

Farkındalık

31,91

Yaklaşım

16,14

Uygulama

Kaynak: ISO Sanayide Sürdürülebilirlik Eğilimi Araştırması 2025

TİMREPORT | Dosya

“SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK BİLİNCİNİN KALICILIĞI İÇİN TEKNOLOJİK KAPASİTE GELİŞTİRİLMELİ”

Sultan Tepe
İstanbul Sanayi Odası (ISO)
Sürdürülebilirlik Platformu
Başkanı

Günümüzün dinamik ve küresel piyasalarında firmaların başarısı açısından çevresel, sosyal, ekonomik ve yönetim faktörlerini kapsayan sürdürülebilirlik başlığı kritik bir hâle geldi.

Özellikle ihracat odaklı ve büyük ölçekli firmalar başta olmak üzere birçok **sanayi** kuruluşu, Avrupa Yeşil Mutabakatı ve SKDM gibi politik gelişmeleri yakından takip ediyor. Ancak bu bilincin kalıcı sonuçlara dönüşmesi için yatırımların, teknolojik kapasitenin ve insan kaynağının da aynı hızda gelişmesi gerekiyor.

Türkiye genelinde 606 **sanayi** firmasının katılımıyla gerçekleştirdiğimiz araştırmanın sonuçları, sürdürülebilirliğin kurumlara entegrasyonunun henüz başlangıç aşamasında olduğunu gösteriyor. Firmaların çoğu, sürdürülebilirliği kurumsal stratejiye entegre etme noktasında henüz ilk adımları atmakta. Farkındalık ve uygulama arasındaki farkın en temel nedeni, dönüşümün doğası gereği teknik, finansal ve idari kapasite gerektirmesi. Birçok KOBİ, sürdürülebilir üretim teknolojilerine geçişte yüksek yatırım maliyetleri, veri toplama ve raporlama altyapısının yetersizliği gibi engellerle karşılaşılıyor. Ayrıca, yeşil dönüşümün kapsamlı bir strateji gerektirmesi; enerji verimliliğinden tedarik zinciri yönetimine, ürün tasarımından atık yönetimine kadar geniş bir alanda koordinasyon anlamına geliyor. Önümüzdeki dönemde farkındalığı eyleme dönüştürmek için teşvik, teknik rehberlik ve dijital araçlara erişim büyük önem taşıyor.

Karbon ayak izi hesaplaması, yeşil dönüşüm yolculuğunun en temel adımlarından biri. Araştırmamızda gördük ki karbon ayak izini hesapladığını belirten firmaların oranı yüzde 16. Bu oran,

AB'ye ihracat yapan firmalarda yüzde 26'ya çıkıyor. AB'ye ihracat yapan firmalarda bu konuların daha yaygın şekilde ele alınması uluslararası rekabetin bir sonucu olarak öne çıkıyor. Ancak birçok firma doğru metodolojiye ulaşma, veri toplama veya raporlama standartlarını uygulamada zorlanıyor. Oysa ölçemediğiniz bir veriyi yönetmeniz mümkün değil.

Karbon yönetiminin ilk adımı, hesaplama için doğru veriye ulaşmak. Burada dijitalleşme kadar teknik rehberlik ve eğitimler de büyük önem taşıyor. **ISO** olarak "Kurumsal Karbon Ayak İzi Danışmanlığı", "ISO Enerji Masası", "Yeşil İnovasyon Teknoloji Mentörlük Programı" hizmetlerimizle **sanayi** firmalarımızı destekliyor, yeşil yakalı iş gücünün geliştirilmesine katkı sağlıyoruz.

Araştırma kapsamındaki bulgulardan biri de Türkiye'deki **sanayi** firmalarının sürdürülebilirlik konusunda aksiyon almalarını etkileyen en önemli etkenin "kanun ve yönetmelikler" olması.

Firmalar en çok "finansman desteğine" ihtiyaç duyduklarını belirtiyor. Bu tür kaynaklar, doğru alanlara yönlendirildiğinde **sanayide** ciddi bir kaldıraç etkisi yaratır. Sürdürülebilir finans uygulamaları arasında iklim değişikliği ile mücadele, düşük karbon ekonomisine geçiş, yeşil dönüşüm gibi konularda gerekli olan finansal destekler her geçen gün yaygınlaşıyor.

Diğer taraftan önümüzdeki dönemde bu desteklerin sadece ekipman yatırımlarına değil; aynı zamanda veri yönetimi, dijitalleşme ve insan kaynağı kapasitesine de yönelmesini çok önemli buluyoruz. Çünkü dönüşümün kalıcı olması yalnızca teknolojik değil, aynı zamanda kültürel ve kurumsal bir değişimi de gerektiriyor.

Önümüzdeki dönemde farkındalığı eyleme dönüştürmek için teşvik, teknik rehberlik ve dijital araçlara erişim büyük önem taşıyor.

“SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK, İŞ DÜNYASINDA BİR PARADİGMA DEĞİŞİKLİĞİ GEREKTİRİYOR”

Prof. Dr. Güray Çelik
Bursa Uludağ Üniversitesi
Çevre Mühendisliği Bölümü
Öğretim Üyesi

Küresel rekabet yalnızca maliyet, kalite ve hız parametrelerine bağlı kalmayacak; ürünün karbon ayak izi, üretim süreçlerinin çevresel performansı ve tedarik zincirinin sürdürülebilirliği talepler arasında olacak.

Ocak 2026'dan itibaren AB'ye ihracat yapan sanayi kuruluşlarının SKDM kapsamındaki ürünleri için (demir-çelik, alüminyum, çimento, gübre, elektrik, hidrojen sektörlerinde kapsama giren GTİP kodları için) yıllık gömülü karbon beyanlarını hesaplamaları, doğrulamaları ve ithalatçılarına bildirmeleri gerekecek. İthalatçı da bu gömülü karbon yüküne karşılık SKDM sertifikası satın alacak. Bu satın alma bedelinin ihracat yapan sanayiye bir şekilde yansıtılması bekleniyor. 50 tonluk "de minimis" muafiyeti dışında kalan tüm ihracatçı kuruluşlar bu hükümlere tabi olacak.

Bu yükümlülüklerin asıl amacı Avrupa'daki üreticiyle Avrupa dışındaki üreticinin çevresel yükümlülükler açısından şartlarını eşitlemektir. Bunun yanında üretim süreçlerinin karbonsuzlaştırılması, temiz üretim modellerine geçişin teşvik edilmesi düzenlemenin diğer amaçlarını oluşturmaktadır. Eğer ihracatçı karbonsuzlaşma adımlarını atmazsa ithalatçı için tercih edilmeyen bir üretici hâline gelebilir. Bu da ihracatçı kuruluşu pazar payını düşürerek zor duruma düşmesine yol açacak.

“ÇEVRE OLMAZSA EKONOMİ DE OLMAZ”

Öncelikli dönüşümün zihinsel yönde olması gerekiyor. Sürdürülebilirlik farkındalığının "sürdürülebilirlik raporu hazırlama" uygulamasından ibaret olmadığının ve üretim süreçlerine de yansımaları gerektiğinin kabul edilmesi şart. Sürdürülebilirlik iş dünyasında bir paradigma değişikliği gerektiriyor. Sadece finansal süreçlerin hesaplandığı bir bakış açısı değil, sosyal ve çevresel etkinin de muhasebesinin tutulduğu bir süreç benimsenmeli.

Karbon ayak izi söz konusu olduğunda, karbon ayak izi hesaplamasının yeterli olmadığı, bu hesabın analitik bir şekilde değerlendirilmesi ve üretimde karbonsuzlaşma süreçleri için adımların atılması gerekiyor. Her zaman yapıldığı gibi "çevre" ve "ekonomi" arasında bir denge olması gerektiği bahanesinin arkasına sığınılmamalı. Çevre olmazsa ekonominin de olamayacağı gerçeği göz ardı edilmemelidir.

2026 sonrası dönemi şekillendirecek en kritik başarı faktörlerinden biri "karbon verimliliğini merkeze alan dönüşüm kapasitesi" olacaktır. Küresel rekabet yalnızca maliyet, kalite ve hız parametrelerine bağlı olmayacak, bunun yanında ürünün karbon ayak izi, üretim süreçlerinin çevresel ve sosyal performansı ve tedarik zincirinin sürdürülebilirliği talepler arasında olacaktır.

Başarı faktörlerinden bir diğeri "sürdürülebilir üretim" olacaktır. Üretimin sürdürülebilirliği kavramı hem temiz üretim süreçlerini hem de ham maddenin bulunabilirliğini kapsıyor. Yeni üretim modellerinde, "daha fazla ürün üretimi" ilkesinin yerini "daha dayanıklı, daha uzun süre kullanılabilen, kaynak tüketimini en aza indirebilen, sunduğu değeri yükseltebilen" üretim modelleri ile değer odaklı yaklaşımlar alıyor.

Türk sanayicilerinin rekabette geri kalmaması nitelikli, değer odaklı, sürdürülebilir üretim modelleri benimsemelerine bağlı. Sanayicilerin oluşturacakları imaj, "temiz üretim yapan, çevre-dostu teknolojileri kullanan, yeniliklere hızla uyum sağlayan, uzun vadeli düşünebilen ve hem çalışanları hem de tedarik zincirleriyle birlikte topluma değer katan üreticiler" yönünde olmalı. Bu marka değeri, onları yeni yeşil ekonomi düzeninde öne çıkaracaktır.

YERLİ ÜRETİM GÜCÜYLE OMUZ OMUZA

ASELSAN Genel Müdürü Ahmet Akyol, **İstanbul Sanayi Odası** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçıvan** ve meclis üyelerini ASELSAN'da ağırladı. Gerçekleştirilen görüşmede millileştirme stratejileri ve yerli tedarik ekosistemi ele alındı. Akyol yapılan

toplantıya ilişkin olarak "**İstanbul Sanayi Odası** Yönetim Kurulu Başkanı Sayın **Erdal Bahçıvan** ve değerli meclis üyelerini ASELSAN'da ağırlamaktan memnuniyet duyduk. Ülkemizin üretim gücünü temsil eden sanayicilerimizle millileştirme stratejilerimizi

ve yerli tedarik ekosistemimizi ele aldık. Savunma sanayimizin sürdürülebilirliği, güçlü ve entegre bir sanayi altyapısıyla mümkün. ASELSAN olarak, yerli üreticilerimizle daha derin ve stratejik iş birlikleri kurmaya devam edeceğiz" dedi.

“İhracat artışımız sanayiye güçlendiriyor”

SEREN KARAŞAHİN- Ticaret Bakanı Ömer Bolat, 2025 Ekim ayı İhracat İklim Endeksi ve 2025 Eylül Sanayi Üretim Endeksini değerlendirdi. İhracat pazarlarında talep şartlarındaki iyileşme ekim ayında güçlenerek devam ettiğini belirten Bolat, “İhracat artışımız sanayi üretimindeki artışı güçlendiriyor” dedi. **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye** İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi, eylül ayındaki 51,7 seviyesinden ekim ayında 52,4’e yükselerek son 17 ayın en yüksek değerine ulaştığını hatırlatan Bolat, “Böylece, Mayıs 2024’ten bu yana en belirgin iyileşme kaydedilmiş ve ekim verileri ile beraber Türk imalatçılarının ihracat iklimindeki kesintisiz iyileşme trendi 22. aya taşınmıştır” bilgisini verdi.

Ekim ayında başta Almanya, ABD ve İtalya olmak üzere birçok önemli ihracat pazarında ekonomik aktivite artışının hız kazandığını ifade eden Bolat, “Türkiye imalat sektörü ihracatının yaklaşık beşte birini oluşturan bu üç pazarda büyümenin hızlanması, ihracatçılarımız açısından olumlu görünümü desteklemiştir. Almanya’da ekonomik aktivite son iki buçuk yılın en hızlı artışını kaydederken, büyüme hızları ABD’de son iki ayın, İtalya’da ise son 19 ayın yüksek seviyelerinde gerçekleşmiştir. Türkiye’nin üçüncü büyük ihracat pazarı Birleşik Krallık’ta eylül ayındaki sınırlı gerilemenin ardından üretim ekim ayında yeniden artışa geçmiştir. Birleşik Arap Emirlikleri’nde ekonomik aktivite eylül ayına göre bir miktar yavaşlamakla birlikte artış göstermeye devam etmiş, Suudi Arabistan ise üretim artışında Tayland ve Hindistan’ın önünde yer alarak anket kapsamındaki ekonomiler arasında en yüksek hızda büyüme kaydetmiştir” diye açıkladı.

Yüksek teknoloji ürün ihracatının payı %42,8’e yükseldi

Bakan Bolat, sanayi üretiminin 2025 yılı Eylül ayında geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 2,9 arttığını vurguladı. Bolat şöyle devam etti: “Böylelikle, sanayi üretim endeksi 2025 yılının üçüncü çeyreğinde, bir önceki yılın aynı çeyreğine kıyasla yüzde 5,1 oranında artmıştır. 2025 yılının Ocak-Ekim döneminde ihracat, bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 3,9 oranında artışla 224,6 milyar dolar olarak kaydedilmiştir. Yıllıklandırılmış bazda ise yüzde 3,1 artışla 270,2 milyar dolara ulaşmıştır. 2025 yılının 10 ayında orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün ihracatımızın toplam imalat sanayi ihracatımız içindeki payı yüzde 42,8’e yükselmiştir. İhracatta kaydedilen bu performans sanayi üretimindeki artışın lokomotifidir.”

'TÜRKİYE YÜKSEK TEKNOLOJİ ÜRETİMİNDE DEV ADIMLARLA İLERLİYOR'

'Ticaret Merkezleri-Hedef Pazar ABD Zirvesi'nde konuşan Ticaret Bakanı Ömer Bolat, yüksek teknoloji üretiminde yaşanan artışa dikkat çekti. Bolat, 'Türkiye artık orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretiminde ve ihracatında dev adımlarla ilerliyor. Nitekim orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün ihracatımızın toplam ihracattaki payı, 2002'de yüzde 30 iken şu anda yüzde 42,8'e yükseldi.' dedi

TÜRKİYE Oda-lar ve Bor-salar Birliği (TOBB) Ticaret Merkezleri-Hedef Pazar ABD Zirvesi, TOBB İkiz Kule-ler'de düzenlendi.

Burada konuşan Bolat, **İstanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi** verilerine işaret ederek, eylülde 51,7 seviyesinde olan endeksin ekimde 0,7 puan artışla 52,4 seviyesine yükseldiğini söyledi. Bu değer son 17 ayın

en yükseği olduğu na dikkati çeken Bolat, verinin ihracatla ilgili olumlu iklimin devam ettiğinin göstergesi olduğunu dile getirdi.

'YÜKSEK TEKNOLOJİNİN KATKISI YÜZDE 29 ARTTI'

Bolat, görevi süresince, 22 ay ihracatın aylık artış gösterdiğini, son 30 ayın 17'sinde ise aylık rekorlar kırdıklarını, böylece mal

ve hizmet ihracatında işlerin iyiye gittiğini vurguladı. Dünyanın gümrük vergileri ile ticaret savaşlarının yaşandığı, dış talebin zayıf olduğu bir dönemden geçtiğini aktaran Bolat, böyle bir tabloda dahi **sanayici** ve çiftçilerin ürettiği alın ve akıl teri ürünlerin, 200 kadar ülkeye ihraç edildiğini anlattı.

Eylül ayına ilişkin **sanayi** üretim endeksi verilerine değinen Bolat, "Eylül itibarıyla, aylıkta bir yıl öncesinin eylülüne kıyasla, yüzde 2,9 bir artış oldu. Burada yüksek teknoloji üretimin yıllık katkısı, yüzde 29 artmış. Türkiye artık orta-yüksek ve yüksek teknoloji

ürün üretiminde ve ihracatında, dev adımlarla ilerliyor. Nitekim orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün ihracatımızın toplam ihracattaki payı, 2002'de yüzde 30 iken şu anda yüzde 42,8'e yükseldi. Artık elektronik, savunma **sanayisi**, makine ve teknolojisi yüksek ürünlerde ilerliyoruz. Bu da ihracatımıza, üretimimize yansıyor. Türkiye'de **sanayide** üçüncü çeyrekte, yüzde 5,1'lik bir artış var. Bu da ihracata, olumlu yansıyor. İhracattaki artış da **sanayi** üretimini olumlu etkiliyor ve **sanayi**, ihracatın lokomotifini pozisyonunu giderek güçlendiriyor." diye konuştu.